

برنامه‌ریزی ساختار یافته مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی یزد برای برگزاری کارگاه‌های توانمندسازی اعضا هیئت علمی در تعطیلات تابستانی

مهرداد مستغانی^۱، رضا بهنام‌فر^۲، محمود نوری شادکام^۳

- ۱- استادیار گروه طب کار، مدیریت مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی یزد، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران.
- ۲- دانشجوی دکترای مدیریت آموزشی، کارشناس مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران.
- ۳- دانشیار گروه کودکان، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی، یزد، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۱۰/۱۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۰۲/۰۸

آموزشی، و نیز پژوهشی، با هدف کمک به بهبود عملکردهای آموزشی اساتید می‌باشد.

کارگاه‌های آموزشی ابزار مهمی برای ارائه اطلاعات و اجرای برنامه‌های خاصی هستند که با اهداف از پیش تعیین شده جهت ایجاد مهارت‌های لازم طراحی می‌شوند (۴). برنامه‌ریزی ویژه مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی به منظور استفاده از تعطیلات تابستانی جهت برگزاری کارگاه‌های مورد نیاز اعضای هیئت علمی به ویژه اعضای جدیدالورود و با سابقه کمتر از سه سال، از پاییز سال ۱۳۹۲ آغاز گردید.

اولین گام در این فرایند، نیازسنجی مدون از اعضای هیئت علمی بود. شناسایی نیازهای اساتید در امر آموزش، برای برنامه‌ریزی رشد و تعالی اعضای هیئت علمی ضرورت دارد (۱). یکی از مناسب‌ترین شیوه‌های نیازسنجی، سنجش نیازها و تنظیم برنامه‌های آموزشی منطبق با نظرات جامعه هدف است (۵). با توجه به این نکته و به منظور تسریع در این فرایند و همچنین افزایش دقت و آگاهی از نیازها به تفکیک دانشکده‌ها، فرایند نیازسنجی از اعضای محترم هیئت علمی با کمک رؤسا و سرپرستان محترم دانشکده‌ها و سرپرستان محترم دفاتر توسعه آموزش و به صورت دانشکده‌ای صورت پذیرفت. همچنین از اعضای هیئت علمی دعوت به عمل آمد تا عناوین کارگاه‌های پیشنهادی خود را، که دانش و مهارت کافی

رسالت اصلی دانشگاه‌های علوم پزشکی، تربیت نیروی انسانی به منظور ارتقای بهداشت و درمان جامعه است و اعضای هیئت علمی مسئول اصلی این فرایند هستند؛ در حالی که اکثریت آنها در زمینه روش‌های تدریس، برنامه‌ریزی و ارزیابی آموزشی، آموزش کافی ندیده‌اند و پژوهش‌ها حاکی از آن است که به ویژه اساتید بالینی آمادگی کمی برای انجام مسئولیت آموزشی دارند؛ و این امر باعث بروز اشکالاتی در امر یاددهی و یادگیری می‌گردد (۱). مدرسین آموزش دیده، بالاترین میزان یادگیری را در دانشجویان ایجاد می‌کنند و از آنجا که یادگیری یک فرایند پیچیده است؛ در سالیان اخیر، احساس نیاز به ارتقا کیفیت آموزش و یادگیری دانشجویان سبب گسترش برنامه‌های رشد و توسعه اساتید شده است (۲).

کمک به توسعه توانمندی‌های اعضای هیئت علمی به ویژه در حیطه آموزش در دانشگاه‌های علوم پزشکی برعهده مراکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی و به طور مشخص واحدهای رشد و بالندگی اعضای هیئت علمی می‌باشد.

تأسیس مراکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی در ایران با هدف ارتقای کیفی آموزش از اواخر سال ۱۳۶۸ در دستور کار قرار گرفت (۳). مهم‌ترین ابزار این مراکز در این راستا، برگزاری کارگاه‌های آموزشی در ارتباط با مباحث

علاوه بر درج برنامه کارگاه‌ها در سایت مرکز، اطلاعیه برگزاری دو هفته پیش از تاریخ مورد نظر از طریق کارتابل رؤسا و سرپرستان دانشکده‌ها و سرپرستان دفاتر توسعه و رؤسای بیمارستان‌های آموزشی، ارسال می‌گردید که این اطلاعیه از طریق بوردهای اطلاع‌رسانی در معرض دید اساتید محترم قرار می‌گرفت. همچنین واحد رشد و بالندگی اعضای هیئت علمی، با ایجاد بانکی از شماره تلفن‌های همراه اساتید، دو هفته پیش از برگزاری کارگاه و همزمان با ارسال نامه برگزاری، اطلاع‌رسانی لازم جهت ثبت نام اساتید علاقه‌مند را از طریق ارسال پیامک نیز فراهم می‌نمود. در نهایت یک روز پیش از برگزاری هر کارگاه، پیامکی ویژه اعضای هیئت علمی ثبت نام نموده در کارگاه، جهت یادآوری مجدد ارسال می‌شد.

در پایان هر کارگاه نیز فایل محتوای ارائه شده در صورت تمایل مدرس با نام ایشان بر روی سایت مرکز قرار داده می‌شد. به منظور رضایت هر چه بیشتر شرکت‌کنندگان، گواهی شرکت در هر کارگاه بلافاصله پس از برگزاری صادر و در کمترین زمان ممکن به دست شرکت‌کنندگان می‌رسید.

در این برنامه‌ریزی، با توافقی که با مرکز زبان دانشگاه انجام شد، کلاس‌های زبان با اهداف آکادمیک ویژه اعضای هیئت علمی طراحی و اجرا شد. همچنین در حین برگزاری کارگاه‌های برنامه‌ریزی شده، با توجه به شیوه برگزاری کارگاه‌ها و رضایت شرکت‌کنندگان، بنابر درخواست تعدادی از مدرسین و شرکت‌کنندگان، چند کارگاه کاملا تخصصی همچون اسپرومتری و دوره مهارت‌های آزمایشگاهی نیز با حمایت این مرکز و همکاری بخش‌های تخصصی دانشگاه برگزار گردید.

به این ترتیب طی این فرایند، بیش از ۶۰ کارگاه برگزار گردید که در نوع خود در دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد بی‌سابقه بود. در پایان هر کارگاه از کلیه شرکت‌کنندگان در آن کارگاه در مورد نحوه برگزاری و اثر بخشی آن نظرسنجی به‌عمل می‌آمد.

نگاهی به‌عنوان کارگاه‌های برگزار شده حکایت از تنوع آن‌ها در حوزه‌های آموزشی و پژوهشی دارد. استقبال اعضای هیئت علمی از کارگاه‌ها، نظرسنجی‌های به‌عمل آمده در پایان

در زمینه اجرای آن را داشته باشند، اعلام نموده تا پس از بررسی پیشنهادات زمینه برگزاری کارگاه توسط ایشان فراهم شود.

در گام دوم نتایج نیازسنجی‌های انجام شده در مرکز مطالعات و توسعه آموزش مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در این گام، ضمن شناسایی نیازهای مشترک اساتید دانشکده‌های مختلف و همچنین اولویت‌بندی نیازهای اعلام شده با توجه به رسالت مرکز، تعدادی از اعضای هیئت علمی توانمند در زمینه برگزاری عناوین مختلف کارگاه‌های منتخب نیز مورد شناسایی قرار گرفتند و در ادامه، زمینه همکاری آنها در برگزاری کارگاه‌ها فراهم گردید.

در کنار انجام فرایند نیازسنجی، سایت کامپیوتر مرکز مطالعات و توسعه آموزش در مجاورت این مرکز، با حمایت معاونت محترم آموزشی به ۱۵ دستگاه رایانه مجهز گردید. همچنین تمامی سالن‌هایی که قابلیت برگزاری کارگاه‌های آموزشی ویژه اساتید را دارا بودند، در سطح دانشگاه شناسایی گردید تا امکان برنامه‌ریزی و برگزاری کارگاه در این سالن‌ها فراهم باشد.

پس از مشخص نمودن برنامه اولیه مدنظر، از اساتید علاقه‌مندی که در زمینه برگزاری کارگاه‌های طراحی شده از توانمندی لازم برخوردار بودند جهت برگزاری در تابستان ۱۳۹۳، دعوت به همکاری شد. مقرر گردید تا به‌منظور برگزاری دقیق و کم‌نوسان برنامه‌ها، یک ماه پیش از برگزاری هر کارگاه، تاریخ نهایی آن با هماهنگی دبیر علمی مربوطه مشخص گردد.

به منظور اطلاع دقیق‌تر از تعداد شرکت‌کنندگان در روز برگزاری و برنامه‌ریزی بهتر، سامانه‌ای در سایت مرکز طراحی گردید که همزمان با اطلاع‌رسانی هر کارگاه، امکان ثبت‌نام اینترنتی برای علاقه‌مندان فراهم گردد. این سامانه همزمان با اطلاع‌رسانی برگزاری کارگاه، فعال و تا تکمیل ظرفیت اعلام شده حداکثر تا یک روز قبل از برگزاری کارگاه، امکان ثبت نام وجود داشت.

اطلاع‌رسانی مناسب برگزاری هر کارگاه نکته مهمی است که در کیفیت برگزاری، تأثیر مستقیمی دارد. به این منظور

تابستانی از طریق ذخیره مرخصی اساتید در روزهایی که در کارگاه‌ها شرکت داشتند، از جمله عوامل مهم در موفقیت برنامه‌های مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی در برگزاری برنامه ویژه کارگاه‌های تابستان سال ۹۳ بود.

هر کارگاه و بازخوردهای دریافت شده از طرق مختلف، بیانگر رضایت بالای شرکت‌کنندگان بود. اکثر اعضای هیئت علمی شرکت‌کننده از نظم برگزاری کارگاه‌ها رضایت داشتند. در این فرایند، حمایت‌های معاونت محترم آموزشی دانشگاه نقش به‌سزایی داشت. حمایت معاونت از تجهیز سایت کامپیوتر مرکز و همچنین برنامه‌ریزی برای استفاده اعضای هیئت علمی از برنامه‌های کارگاهی در فرصت تعطیلات

References

- 1- Farhadian F, Tootoonchi M, Changiz T, et al. Faculty members' skills and educational needs concerning clinical teaching methods in isfahan university of medical sciences. *Iranian Journal of Medical Education*. 2007; 7 (1): 109-18. [Persian]
- 2- Soltani Arabshahi S, Ajami A, Siabani C. Determination of the effect of teaching skills workshop on the quality of residents' teaching. *Razi Journal of Medical Science*. 2004;11 (39): 49-57. [Persian]
- 3- Changiz T, Shater jalali M, Yamani N. Exploring the faculty members' expectations from educational development centers in medical universities: A qualitative research. *Iranian Journal of Medical Education*. 2013; 12 (12): 947-64. [Persian]
- 4- Dokht Esmati M, Hamdollah Zadeh F. Evaluation of "Saraye Ahle Qalam" educational workshops in the twenty-second tehran international book fair. *National Studies on Librarianship and Information Organization*. 2012; 23 (1): 26-36. [Persian]
- 5- Zeynalou A, Shirazi M, Alaeddini F, et al. Determining the topics and content of CME programs in five selected subjects: Comparing the view points of experts and target group: A Tehran University of Medical Sciences Experience. *Iranian Journal of Medical Education*. 2009; 8 (2): 255-62. [Persian]